



UNIVERSITÄTS-  
BIBLIOTHEK  
PADERBORN

## **Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia**

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Quæstiones, Qvæ Dispvatæ Dicvntvr, & Quæstiones  
Quodlibetales, siue Placitorum eiusdem S. Thomæ

**Thomas <von Aquin, Heiliger>**

**Venetiis, 1593**

Vtrum aliquis possit dici magister suiipsius.

---

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72780](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72780)



enim intelligibiles ex qb. sapiētia cōstitit, & sunt re-  
rū similitudines, & sunt formā p̄ficiētes intellectu.  
Ad xi. dicēdum, q̄ in discipulo describuntur for-  
mā intelligibiles, ex qb. scientia p̄ doctrinā acce-  
pta cōstituitur, immediate quidē per intellectum  
agētē, sed mediate per eum qui docet. proponit. n.  
doctor rerum intelligibilium signa, ex quibus intel-  
lectus agens accipit intētionē intelligibiles, & de-  
scribit eas in intellectu possibili: vnde ipsa verba do-  
ctoris audita, vel vīsa in scripto hoc modo se habēt  
ad causandum scientiam in intellectu, sicut res quæ  
sunt extra animā: quæ ex vtriusq; intellectu intētio-  
nes intelligibiles accipit, quamvis verba doctoris  
propinquius se habent ad causandum scientiā, quā  
sensibilia extra animam existētia, in quantum sunt  
signa intelligibilium intētionum.

Ad xii. dicēdum, quod non est simile de intel-  
lectu & visu corporali: visus enim corporalis non  
est vis collatiua, vt ex quibusdā suorum obiectorum  
in alia pueniat: sed oīa sua obiecta sunt ei visibilia,  
quā cito ad illa conuertitur. vnde habēs potentiam  
visuam se habet hoc modo ad oīa visibilia intuen-  
da, sicut habēs habitum ad ea quæ habitualiter scit  
considerāda. & ideo videns scientiā non indiget ab alio ex-  
citari ad vidēdum, nisi quatenus p̄ alium eius visus  
dirigitur in aliquod visibile, ut digito, vel aliquid  
h̄mōi: sed potentia intellectiua cum sit collatiua, ex  
quibusdā in alia deuenit, vnde nō se habet æquali-  
ter ad omnia intelligibilia considerāda: sed statim  
quādā videt, ut quæ sunt per se nota, in quibus im-  
plicitē continētur quædam alia, quæ intelligere nō  
potest, nisi p̄ officium rōnis ea, quæ in principijs im-  
plicitē continentur explicando: vnde ad h̄mōi cog-  
noscēda antequā habitum hēat, non solum est in  
potētia accidentali, sed et in potentia essentiali: indi-  
get. n. motore, qui reducat eum in actū p̄ doctrinā,  
ut dicitur in 8. Phisic. quo non indiget ille qui ha-  
bitualiter iam aliquid nouit. doctor ergo excitat in-  
tellectum ad sciendū illa quæ docet, sicut motor  
essentialis educens de potentia in actum: sed ostē-  
dēs rem aliquam visui corporali excitat eum, sicut  
motor per accidens, prout etiam habens habitum  
scientiæ p̄t excitari ad considerandum de aliquo.

Ad xiii. dicēdum, quod certitudo scientiæ tota  
oritur ex certitudine principiorum. Tunc enim cō-  
clusiones per certitudinē sciuntur, quādo resoluuntur  
in principia. & ideo quod aliqd per certitudinē  
sciatur, est ex lumine rōnis diuinitus interius indit-  
to, quo in nobis loquitur Deus: nō autē ab hoīe exte-  
rius docētē, nisi quatenus cōclusiones in principia  
resoluit nos docēs: ex quo tñ nos certitudinē scīæ  
non acciperemus, nisi inesset nobis certitudo prin-  
cipiorum, in quæ conclusiones resoluuntur.

Ad xiiii. dicēdum, q̄ homo exterius docēs nō  
influit lumē intelligibile: sed est causa quodāmodo  
sp̄i intelligibilis, in quātum proponit nobis quādā  
signa intelligibilium intētionum, quas intellectus  
noster ab illis signis accipit, & recondit in seipso.

Ad xv. dicēdum, quod cum dicitur, nihil potest  
formare mentem nisi Deus, intelligitur de vltima  
eius forma, sine qua informis reputatur, quascun-  
que alias formas habeat: hæc autem est forma illa,  
qua ad verbum conuertitur, & ei inheret per quam  
solam, natura rationalis formata dicitur, vt patet  
per August. super Genes.

Ad xvi. dicēdum, quod culpa est in affectu in  
quē solus Deus imprimere potest, sicut patebit in

sequenti articulo: ignorantia autē est in intelle-  
ctu, in quem etiā virtus creata potest imprimere, sicut  
intellectus agens imprimat species intelligibiles  
in intellectum possibilem, quo mediante ex rebus  
sensibilibus, & ex doctrina hominis causatur scien-  
tia in anima nostra, vt dictum est.

Ad xvii. dicēdum, q̄ certitudinē scientiæ, vt  
dictum est, habet aliquis a solo Deo, qui nobis lumen  
rationis indidit, per quod principia cognoscimus,  
ex quibus oritur scientiæ certitudo: & tamen  
scientia ab homine quodāmodo causatur in nobis,  
vt dictum est.

Ad xviii. dicēdū, q̄ discipulus ante locutio-  
nem magistri interrogatus, responderet quiddam  
de principijs, per quæ docetur, non autem de con-  
clusionibus, quas quis cum docet. vnde principia  
non dicit a magistro, sed solum conclusiones.

ARTICVLVS II.

Utrum aliquis possit suūplus Magister dici.

Secundo queritur, utrum aliquis possit dici ma-  
gister suūplus. Et videtur quod sic, quia actio  
magis debet attribui causæ principali, quam instru-  
mentali: sed quali causæ principalis scientiæ causæ  
in nobis est intellectus agens: homo autem, qui  
docet exterius, est quali causæ instrumentalis pro-  
ponens intellectui agenti instrumenta, quibus ad  
scientiam perducat. ergo intellectus agens magis  
docet, quam homo exterius. Si ergo propter locu-  
tionem exteriorē, qui exterius loquitur, dicitur  
magister illius, qui audit, multo amplius propter lumē  
intellectus agentis illi, qui audit, dicendus est magi-  
ster suūplus.

¶ 2. Prat. Nullus aliquid discit, nisi secundum quod  
ad certitudinem cognitionis peruenit: sed certitudo  
cognitionis nobis inest. per principia naturaliter  
nota lumine intellectus agētis. ergo intellectus  
agentis præcipue cōuenit docere: & sic idē, qd prius.

¶ 3. Prat. Docere magis proprie cōtinetur Deo quā  
homini, vnde Mat. 23. Vnus est magister vester: sed  
Deus nos docet, in quantum nobis lumen rationis  
tradit, quo de omnibus possumus iudicare: ergo  
illi lumini præcipue actio docendi attribui debet, &  
sic idē, quod prius.

¶ 4. Prat. Scire aliquid per inuentionem est per-  
tinetius quam ab alio discere, vt patet in 1. Ethic. Ergo  
ex illo modo acquirendi scientiam, quo aliquid  
ab alio addiscit, sumitur nomen magistri, vt minus al-  
terius sit magister, multo amplius ex modo accipien-  
di scientiam per inuentionem debet accipi nomen  
magistri, vt aliquis suūplus magister dicatur.

¶ 5. Prat. Sicut aliquis inducit ad virtutem a seipso, &  
ab alio, ita perducit ad scientiam, & per seipsum in-  
ueniendo, & ab alio addiscendo, sed illi qui ad opo-  
ra virtutū perueniūt sine exteriori instructore, vel

legislatore, dicunt esse sibi ipsi lex, Rom. 2. Cum gē-  
tes quæ legē nō habent, naturaliter quæ leges sunt,  
faciunt, ipsi sibi sunt lex. ergo & ille qui scientiam  
acquirat per seipsum debet sibi ipsi dici magister.

¶ 6. Prat. Doctor est causa scientiæ, sicut medicus  
sanitatis, vt dictum est: sed medicus sanat seipsum, et  
ergo & aliquis potest seipsum docere.

SED CONTRA est, qd Philosophus dicit 8. Phisic.  
quod impossibile est, quod docens addiscat, quia  
docentem necesse est habere scientiam: discēntē  
vero non habere. ergo non potest esse, quod alius  
quis doceat seipsum, vel magister dici sui.

9. Sup Gen.  
ad literam.  
c. 17. tom. 3.  
Et li. 83. qd.  
q. 52. tom. 4.



ARTICVLVS III.

Vtrum homo ab angelo doceri possit.

¶ 2 Præ. Magisterium importat relationem superpositionis, sicut & dominus: sed huiusmodi relationes non possunt esse alicuius ad seipsum, non enim est aliquis pater sui ipsius, aut dominus. ergo nec aliquis potest dici suus magister.

RESPON. Dicendum, quod absque dubio aliquis potest per lumen rationis sibi inditum, absque exterioris doctrinae magisterio, uel adminiculo deuenire in cognitionem ignotorum multorum, sicut patet in omni eo, qui per inuentionem scientiam acquirit, & sic quodammodo aliquis est sibi ipsi causa sciendi: non tamen potest dici suus magister, uel seipsum docere. Duos enim modos principiorum agentium in rebus naturalibus inuenimus, ut patet ex philosopho. 7. Met. quoddam enim est agens, quod in se totum habet, quod in effectu per eum causatur, uel eodem modo sicut est in agentibus in inorganico, uel etiam eminentiori, sicut est in aquiuocis. Quædam uero agentia sunt, in quibus corpus, quæ agunt, non præexistit nisi pars: sicut motus causat sanitatem, aut aliqua medicina caliditas in qua calor inuenitur uel actualiter uel virtualiter: calor autem non est tota sanitas, sed est pars sanitatis. In primis igitur agentibus est perfecta ratio actionis, non autem in agentibus secundum modum, quia in hoc aliquid agit quod actu est, uel cum non sit in actu effectus inducendi, nisi in parte, non erit perfecte agens. Doctrina autem importat perfectam actionem scientiam in docente uel magistro: unde oportet quod ille, qui docet uel magister est, habeat scientiam, quam in altero causat explicite & perfecte, sicut in addiscente per doctrinam. Quando autem aliquid acquirit scientiam per principium intrinsecum, illud quod est causa agens scientiam, non habet scientiam acquirendam nisi in parte, quantum ad rationes seminales scientiarum, quæ sunt principia communia: & ideo ex tali causalitate non potest trahi nomen doctoris, uel magistri proprie loquendo.

Ad primum. Dicendum, quod intellectus agens, quamuis sit principalior causa ad aliquid, quod homo exterius docet, tamen in eo non præexistit scientia completa, sicut in docente, unde ratio non sequitur.

Ad secundum. patet solutio ex dictis.

Ad tertium. Dicendum, quod deus explicite nouit omnia quæ per eum homo docet, unde sibi conuenientior ratio magistri attribui potest, secus autem est de intellectu agente ratione iam dicta.

Ad quartum. dicendum, quod quantum ad modum in acquisitione scientiæ per inuentionem sit perfectior ex parte recipientis scientiam, in quantum designatur habilitior ad sciendum, tamen ex parte scientiæ causantis est modus perfectior per doctrinam, quia docens qui explicite totam scientiam nouit, explicite potest ad scientiam inducere quam aliquis induci potest ex seipso, per hoc quod cognoscit scientiæ principia in quadam communitate.

Ad quintum. dicendum, quod hoc modo se habet lex in operabilibus sicut principium in speculatis, non autem sicut magister. Unde non sequitur quod si aliquis est sibi lex, quod possit sibi esse magister.

Ad sextum. dicendum, quod medicus sanat in quantum præhabet sanitatem, non in actu, sed in cognitione assensu: sed magister docet in quantum actu scientiam habet, uel ille qui non habet sanitatem in actu, ex hoc cogit habere sanitatem in cognitione artis potest in seipso sanitatem curare, non autem potest, ut aliquis actu habeat scientiam & non habeat, ut sic possit a seipso doceri.

A

B

C

D

E

¶ Tertio queritur, utrum homo ab angelo doceri possit. Et uidetur quod non, quia, si angelus docet, aut docet interius, aut exterius: non autem interius, quia hoc solius Dei est, ut Augustinus dicit: nec exterius ut uideatur, quia docere exterius est per aliqua signa sensibilia docere, ut Augustinus dicit in libro de Magistro: huiusmodi autem signis sensibilibus angeli nos non docent, nisi forte sensibilibus apparentes, quod præter communem cursum accidit quasi per miraculum. Sed dicendum, quod angeli nos docent quodammodo interius, in quantum in nostram imaginationem imprimunt.

¶ 2 Sed contra, species imaginationi impressa ad imaginandum in actu, non sufficit nisi ad sit intentionem, ut patet per Augustinum in libro de Tri. sed intentionem non potest in nobis inducere angelus, cum intentio sit uoluntatis actus, in qua solus Deus imprimere potest, ergo nec est imprimendo in imaginatione angelus nos docere potest, cum mediante imaginatione non possimus doceri, nisi actu aliquid imaginando.

¶ 3 Præ. Si ab angelis docemur absque sensibili apparitione, hoc non potest esse, nisi in quantum intellectum illuminant, quem illuminare non potest, ut uis: quia nec tradunt lumen naturale, quod solo Deo est, ut potentia concreatum, nec est lumen gratiarum, quam solus Deus infundit: ergo angeli absque uisibili apparitione, nos docere non possunt.

¶ 4 Præ. Quando cumque unus ab alio docetur, oportet quod discens inspicat conceptus docentes, ut hoc modo sit processus in mente discipuli ad scientiam: sicut est processus ad scientiam in mente doctoris: homo autem non potest angelum conceptus uidere, non uider enim eos in seipsis, sicut nec alterius hominis conceptus, immo multo minus, ut pote magis differentes, nec iterum in signis sensibilibus, nisi forte quando sensibilibus apparent, de quo nunc non agitur: ergo angeli alias nos docere non possunt.

¶ 5 Præ. Illius est docere qui illuminat omnem hominem uenientem, ut patet in glossa Matt. 23. Unus est magister uester: sed hoc non competit angelo, sed solum luci increata, ut patet Ioan. 1. ergo &c.

¶ 6 Præ. Quicumque alium docet, eum ad ueritatem inducit, & sic ueritatem in anima eius causat: sed solus Deus causalitatem habet supra ueritatem, quia cum ueritas sit lux intelligibilis & forma simplex, non exit in esse successiue, & ita non potest produci nisi per creationem, quod soli Deo competit: cum ergo angeli non sint creatores, ut Damascenus uidetur quod ipsi docere non possunt.

¶ 7 Præ. Indeficiens illuminatio non potest procedere nisi a lumine indeficienti, eo quod abeunte lumine subiectum illuminari desinit: sed in doctrina existit indeficiens quædam illuminatio: eo quod scientia de necessitate est, quæ semper sunt: ergo doctrina non procedit nisi a lumine indeficienti: huiusmodi autem non est lumen angelicum, cum eorum lumen deficiat, nisi diuinitus conseruaretur: ergo angelus non potest docere.

¶ 8 Præ. Io. 1. dicitur quod duo ex discipulis Ioannis sequentes Iesum, ei interroganti, Quid queritis: respondunt. Rabbi &c. ubi dicit glossa, quod hoc nomen fidei suam indicant, & alia glossa dicit, interrogat eos non ignoras, sed ut mercedem habeat respondendo: & quod querenti quid querent non rem, sed per.

¶ 9 Præ. Quærenti quid querent non rem, sed per.

¶ 10 Præ. Quærenti quid querent non rem, sed per.

¶ 11 Præ. Quærenti quid querent non rem, sed per.

¶ 12 Præ. Quærenti quid querent non rem, sed per.

¶ 13 Præ. Quærenti quid querent non rem, sed per.

¶ 14 Præ. Quærenti quid querent non rem, sed per.

¶ 15 Præ. Quærenti quid querent non rem, sed per.

¶ 16 Præ. Quærenti quid querent non rem, sed per.

¶ 17 Præ. Quærenti quid querent non rem, sed per.

¶ 18 Præ. Quærenti quid querent non rem, sed per.

¶ 19 Præ. Quærenti quid querent non rem, sed per.

¶ 20 Præ. Quærenti quid querent non rem, sed per.

¶ 21 Præ. Quærenti quid querent non rem, sed per.

¶ 22 Præ. Quærenti quid querent non rem, sed per.

¶ 23 Præ. Quærenti quid querent non rem, sed per.

¶ 24 Præ. Quærenti quid querent non rem, sed per.

2. p. q. 17. ar. 1. 2. 2.

Ca. ult. co. 1.

Li. 3. quæst. 9. 5. 1. co. 1.

Glo. ordin. 1. supra 1. Ind. 1. 2. 2. magis.

Lib. 2. Orth. 1. 2. 2. 3. in fine.

Glo. interli. 1. 2. 2. 3. in fine.

Quæst. dist. 5. Th. AAA Iohann

Met. com. 2. 2. p. 24. 1. 2. 3.

Lib. 2. 1. 2. 3.